

10 milijonov rubljev za ljudsko šolstvo. Dotični zakonski načrt je bil izročen posebnemu odseku, ki ima v najkrajšem času o njem poročati v gosudarstveni dumi.

Boji na ruskih univerzah.

Vlada je razpustila vsa dijaška društva na ruskih univerzah. Zaradi udeležbe na nekem zborovanju je imelo biti v Pskovu izključenih z univerze nad 200 študentov. S petrogradske univerze je bilo pregnanih osem študentov, ker so baje vodili zadnje boje na univerzah. To je provzročilo veliko gibanje med študentstvom na vseh univerzah. Ko so zvedeli ukaz vlade na petrogradski univerzi, so napredni študentje takoj protestirali. — Priredili so zborovanje na univerzi, ki je bilo jako burno. Po zborovanju so hoteli prirediti demonstracije in so razvili zastavo z napisom: Doli z absolutizmom! — Reakcionarni študentje so se postavili proti demonstrantom, nakar je nastal hud boj, pri čemer je bilo več dijakov ranjenih. Po vseh univerzah se pripravljajo novi izgredi na izživanje vlade.

Dijaška svoboda na Ruskem.

375 dijakov tehnološkega inštituta v Tomsku je bilo z zavoda izključenih, ker so se udeležili dijakom prepovedanega zborovanja.

Strokovno šolstvo na Ruskem.

Po naročilu gosudarstvene duma je naučno ministrstvo predložilo izkaz vseh v Rusiji nahajajočih se nižjih in srednjih strokovnih šol (profesionalnih učbenih zvezdenij). Srednjih šol je 335, nižjih 2661, s 148.370, oziroma 63.426 učenci, torej skupno 213.860 učencev. Največ učencev je na obrtnih šolah, 90.328, na trgovskih 67.474, na poljedelskih 14.351, na tehniških 13.092, na umetno-obrtnih 5813, na muzikalnih 4944, na umetniških in grafičnih 4112, na tehniško-železniških 3761, na ladj-delskih (morehodnih) 2380, na montanističnih 716, na gozdarskih 528, na zemlj-mernih 203, na raznih drugih specialnih šolah 1511. Vrednost učil in strojev na vseh teh šolah znaša 6 milijonov rubljev. Vsakoletni stroški za vzdrževanje pa 23 milijonov rubljev. Ker so šole podrejene raznim ministrstvom, je gosudarstvena дума izrazila mnenje, da bi vse spadale pod naučno ministrstvo.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Sentienartsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. februarja 1911 pri Sv. Trojici v Slov. gor. Že dolgo se ni vršilo zborovanje, ki bi naj bilo obnem občni zbor, pod ugodnejšimi okoliščinami kot takrat, in vendar se je tudi sedaj dve tretjini udov društva odlikovalo s svojo odsotnostjo ter s tem sijajno pokazalo ničevost dozdanih raznovrstnih izgovorov, kakor: nehodna pot, pusta snov predavanj itd. Kam plovemo? Kje je stanovska zavednost?!

Prihiti so pa gostje v častnem številu (17, med temi tovarišice in tovariši od Negove, Sv. Duha, Male Ned-lje in Sv. Križa na Murskem polju) med nas polni navdušenja, saj je naznanjeni predavatelj eden prvih slovenskih pisateljev umetnikov — Ivan Cankar.

Učiteljstvo razrešuje prof. Fr. Ilešič na str. 140—158. Med temami in tezami vidimo pridno delo, ki ga vrše naši učitelji na svojih okrajnih in društvenih skupščinah, in važna vprašanja, ki jih tam razrešujejo.

Iz poročil vidimo stanje in stremljenje „Šolske Matice“. Število članov raste L. 1907. jih je bilo 1594, 1908 leta 1561 članov, 1909 leta 1622 članov, 1910 leta 1792 članov. Torej za 170 več. Naj bi se pomnožili še više. Računski zaključki kažejo prebitok. Želeli pa bi bilo, da bi imela „Šolska Matica“ pri svojem delu še več sredstev na razpolago. Med drugimi knjigami je posebno važna: Zgodovina Slovencev (v Poljudno znanstveni knjižnici), ki jo je spisal dr. Ljud. Pivko. 2. snopič obdeluje dobo od 1276 do 1800. Tožilo se je letos, da smo naenkrat dobili več zgodovin, da je to izguba truda. Toda to ni resnica. Zgodovina kakor je Pivkova vzamemo z veseljem v roke, ker je pisana prijetno in poljudno in nudi v glavnih potezih vse, kar potrebuje vedeti vsak količkaj izobražen človek. Učiteljstvu bo služila ta knjiga kot izborna pripomoček pri podajanju domače zgodovine. Dobra učna pomoč bodeta tudi Lavtarjeva „D. daktika“ (III. del: Posebno ukoslovje računanja v ljudski šoli.) in Valesovi Kemični poizkusi.

Velezanimivo je orisal predavatelj razvoj novejšje slovenske književnosti, in sicer poetike, v krasnem trideseturnem govoru, ki je dosegel višek vznesenosti v pretresljivi deklamaciji iz cikla „Manom Josipa Murna Aleksandrova“.

Učiteljsko društvo izreka g. govorniku na tem mestu še enkrat najtoplejšo zahvalo z iskreno željo, da blagovoli to izbrano predavanje priobčiti v enem učiteljskih listov.

Občni zbor se vrši v kratkem; na veselo snidenje, pa v s i!

Goriško.

Goriško učiteljsko društvo ima svoj letni občni zbor dne 2. marca t. l. v Goricah v „Trgovskem Domu“ ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo. 4. „O nekaterih točkah našega pravopisa“, predava ravnatelj Viktor Bežek. 5. Volitev novega odbora. 6. Raznosterosti. K obilni udeležbi vabi odbor.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga s omejenim tinstvom.

Promet do konca januarja K 36.221.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Književnost in umetnost.

Schwentnerjev katalog slovenskih knjig 1911. Izdal in založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 50 h. Strani IV.+84. — V tem katalogu imamo — kolikor smo mogli presoditi — popolen seznam vseh slovenskih knjig in časopisov. Schwentnerjev katalog bo vsakomur izborna služil, kdor hoče svojo knjižnico izpolniti, oziroma jo strokovno urediti. Pa tudi sicer je prebiranje kataloga zanimivo, ker nam kaže pravo sliko naše književnosti. Videti je, da ga je uredila spretna roka — Katalog je natisnila Učit. tiskarna. Tudi to delo ji dela čast. GL.

Pismo iz Prage.*) Velecenjeni gospod urednik! Postala je moja navada, da pogledam — kakor hitro vzamem v roko „Sl. N.“ — v rubriko „Slovensko gledališče“. Zdi pa se mi čudno, da še nihče ni prišel na to sumljivo stvar; onega n. pr., ki upre oko najrajši na vremenska poročila, takoj imajo; zakaj bi torej mene ne? Saj sem v tem docela podoben onim, ki „iščejo vreme“, da — jaz sam sem med njimi, le s to razliko, da sem se specializoval na slovensko gledališče. Pa ko bi se rajši ne bil in ostal pri njih! Delil bi z njimi veselje pri točki „glepo“ in kratkočasila bi me že sama izprememba dviganja in padanja. — Tu vsega tega ni, zakaj barometer slovenskega gledališča kaže vedno le krog ene točke —

* Praki prijatelj našega lista je mnenja, da tudi take stvari zanimajo naše čitatelje, čeprav ne sodijo strogo v okvir našega lista. — Res je! Variatio delectat! Sicer nas pa veseli, da imamo izven učiteljskih krogov tudi še nekaj inteligence, ki prebira naš list z istim (ali še večjim) zanimanjem kakor drugo slovensko časopisje. Značilno pa je za naše razmere, da je ta inteligenca večinoma izven ozkih mej domačih razmer. Svet uči! — Morda pa utegnejo taki in slinčni dopisi zbuditi tudi v domačem raju zanimanje neučiteljskih krogov do našega lista. Uredništvo.

slabo“. V resnici: „Gledališče je bilo slabo obiskano!“ ali nekaj podobnega. In če rečem, da so bile v vsem tem času od vinotoka pa do prosinca tri častne izjeme, bo že skoro preveč. Večkrat sem si mislil: „Prokleto mora biti v Ljubljani slabo vreme!“ — Prepričan sem se, da je res slabo, stalno slabo, pa najsi bo že v tej ali oni okolnosti. Drama, posebno tragedija, že od nekdaj ni vlekla. Ravnatelj Govekar se je potrudil in iskal izhoda: več burk! Pa zmotil se je: tudi burke ne napolnijo gledališča. Opera — hm! — Če hočem že slišati „musko“, grem rajši k opereti! — Tako smo na koncu, zakaj baleta nimamo, da bi poizkušali še z njim! Opereta je bila edina, ki je še kazala na dobro, ampak vrag vedi: šlo je navzdol, oziroma ni moglo priti nad navadni nivo. Večje število repriz je že a priori izključeno.

Po vsem tem — da se vrnem zopet k barometru — bi moral človek sklepati, da je instrument, če že ne za nič, pa vsaj pokvarjen. Hipoma mi je šinilo v glavo: „Najbrže bo premalo živega srebra v njem!“ Že sem mislil, da sem zadel, ampak ko sem končal z računanjem sem se prepričal, da to ne odgovarja resnici. Prosim: mesto skoro z 42.000 prebivalci — pa bi ne moglo napolniti gledališča? Delal sem statistiko po Pragi in navajam gola dejstva: Praga s predmestij Kraljevi Vinogradi, Žižkov, Smihov, Karlin, Nusle, Vrsovice in Bubeneč ima blizu 600.000 prebivalcev. Gledališče je 10: Narodno d-želno gledališče. Mestno vinogradsko gledališče, Ljudsko gledališče, „Urania“, Švandova arena in Intimno gledališče na Smihovu. Piščekovo gledališče na Vinogradih, Ljudsko gledališče v Žižkovu, staro in novo nemško gledališče ter Variété. Poleg tega je kakih 10 pevskih gledališč (Štantov), kabaret Lucerna in najmanj 20 diletantskih gled. podjetij, ki prirejajo predstave samo ob nedeljah. Od stalnih gledališč imajo predstave: Nar. divadlo, ki sprejme 2000 gledalcev, vsak dan večerno ob 7. uri, ob nedeljah in praznikih tudi popoldanske, poleg tega popoldanske predstave še vsako sredo in soboto — torej skupaj na teden 11 predstav; Vinogradsko mestno gledališče s 1350 gledalci — ravno tako; „Urania“ s 1400 ravno tako; Arena na Smihovu s 1300 vsak dan večerno, ob nedeljah in praznikih tudi popoldanske; Intimno gledališče z 800 gledalci — ravno tako; staro novo nemško gledališče in Variété — isto.

V primeri z Ljubljano je torej razmerje isto, da, prej za Prago še veliko slabše, zakaj tu traja gledališka sezona vse leto, izvzemši Variété, ki polvi ne igra, ter Nar. divadlo in gledališče na Žižkovu, ki imata 1 mesec počitnice; slabše, če pomislimo še na razmerje obsega praških gledališč in ljubljanskega. Tu; 2000, 1800, 1500, 1400 — v Ljubljani? In še nekaj! Kaj nudi Ljubljana poleg gledališča? Nekaj koncertov, zabavnih večerov in plesnih zabav — pa je že vse! Praga nasprotno neštevilno rednih koncertov, vsak večer šantane in kabaret, dalje športne igre in različne razstave. In občinstva v gledališču nikdar ne manjka. Oj kje to? Čisto kratko: ne posedata doma kot naši Ljubljančani, zakaj ono si je vsvesti, kakega pomena in koristi je gledališče. Zre čisto z drugega stališča na te kulturne zavode, kot gledajo pri nas. Seveda je tudi v Pragi veliko ljudi, ki iščejo samo zabave — kot dokazujejo polni šantani in dobro obiskane burke — ali pri nas niti tega ni. Skoro bi bil upravičen reči, da vlada pri nas posebne vrste apatije ali pa cinizem do gledališča. Na vsak način pa neopravičena neupljivost. Edino tolažljivo pri vsem tem je upanje, da se bo enkrat vendarle obrnilo na bolje kakor se je drugod. Ravno na istem kot je sedaj Ljubljana je bila pred leti Praga v tem oziru. Tudi na Češkem je bila doba, ko je bila dramatična Muza še pastorka, Pepelka. Ali mislila je, in človek se čudi, ko vidi, kake izpremembe so

mogoče v kratkem času. Leta 1868. so položili temeljni kamen za Narodno gledališče.

Gledališče bi moralo biti otvoreno leta 1881, ali že pred otvoritvijo so igrali ob priliki obiska prince Rudolfa v še negotovem domu dvanajst iger. Dne 12. velikega srpana 1881 pa je zadela češki narod nesreča: požar je uničil svetišče. Muza je bila brez strehe, ali ne dolgo. Češki narod je zbral v najkrajšem času s herojsko požrtvovalnostjo 2 milijona za novo gledališče, ki so ga otvorili že 18. listopada 1883. Ali sedaj so prišli dvomi: „Kje vzeti ljudi, ki bi napolnili gledališče pri tako dragi vstopnini?“ Dvomi ob času, ko ni bilo konkurence, ko je bilo tu samo gledališče na Smihovu in Piščekovo gledališče na Vinogradih, pa še to dvoje le s poletno sezono, tako da se v zimski občinstvo ni moglo drugam zatekati ko v Narodno gledališče.

Minilo je 27 let — Praga ima že 10 gledališč, in še ne zadostujejo; zidali bodo novo na Vinogradih, in nihče ne vprašuje, kje vzeti ljudi, ki bi napolnili hišo!

Ljubljana?! D-želno gledališče se bori leto za letom s finančno in mogoče se bo še, dokler ... Ampak na Nemcih imamo zgled. Ta mala poščica je šla zidati svoje poslopje no, gotovo bi ga ne, če bi ne vedela, da ga pomagajo napolniti Slovenci! To je v Ljubljani drugo gledališče. Stretjem so mislili priti klerikaleci, in človek bi jim hvalno pel, če bi slučajno ne vedel, pri čem je. „Ljudski oder“ ali kako se je že imela imenovati nova reduta? Zares — podjetni so ti ljudje; za denar ne vprašajo, za smoter tudi ne; da le imajo nekaj svojega, kar nosi njih ime in slavo — pa zadostuje. Kaj umetnost, kaj veda, kaj kultura? Mi smo stranka, mi imamo vse, pa če so vsa naša podjetja, vse naše delo ...! Kaka škoda, da nima naša domovina še druge „take, tebi, oj, S. L. S. enake“ ... Sja bi lahko v Lattermannov dvorec, postavila tam „Kasperl-theater“ kot konkurenco „Dež. gladišču“ in pri apelaciji na strankarstvo bi se ji ne bilo treba bati, da bi „kasperl“ faliral. G. D.

„Zvonček“ list s podobami za slovensko mladino, objavlja v drugi letošnji številki sledečo vsebino: 1. Rado Ovin; Zimska plan. Pesem. — 2. R. Gasperin; Komar in muha. Vinjeta. — 3. Ivan Legat; Mati Povest. — 4. Marica Gregoričeva; Slab tovariš. Igra v enem dejanju. — 5. Rado Ovin; Sv. trije kralji Pesem. — 6. M. P.; Milki Čevci. Spominčica s podobo. — 7. Drag. Humek; Majka priroda pripoveduje. Bajka s šestimi podobami. — 8. E. Palnák; Storklja. Opis s podobo. — 9. V. G.; Mraz. Podoba. — 10. Milan Dolinar; Gosli, bas in cimbal. Ciganska pravljica. — 11. Ponk in zabava: V. Kiferle; Na ledu. — M. J.; Demant iz zemljepisja. — Rešitev. — Jubilej poštinih znamk in poštinih nabiralnikov. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Srednješolski vestnik.

** Proslava slovenskega profesorja na Ruskem. Nedavno je obhajal slovenski rojak Jeroj Brezovar, gimnazijski profesor v Kursku na Ruskem, 40 letnico svojega službovanja na tamošnji gimnaziji. V znak spoštovanja in hvaležne vdanosti mu je priredilo ob tej priliki mesto Kursk sijajno slavnost. Poklonili so se profesorju v prvi vrsti dijaki kurške gimnazije ter mu izročili zahvalno listino, vezano v krasnih, umetno izdelanih platnicah, in lepo darilo. Za dijake so čestitali slavljenceu njegovi stanovski tovariši z ravna-

*) Sedanje cene mest v Narodnem gledališču se sučejo od 24 K do 60 h.

Kakor so Čehi lahko ponosni na svoje „Dědictvi Komenského“ kakor imajo Hrvatje v svojem pedagoškem društvu eno najlepših organizacij, tako imamo Slovenci v „Šolski Matici“ važno kulturno društvo, ki ima biti prava vzgojiteljica naših narodnih vzgojiteljev in s svojim delom kaže prava pota vzgoji in vzgojiteljem. Vzgoja pa je, ki pripravlja bodočnost naroda. Zato zasluži „Šolska Matica“ vse pozornosti in naklonjenosti naše javnosti, zakaj prazno je šumenje valov, ako ni globokih vodnih sil, ki jim je smer vedno naprej. Članarina za S. Š. M. znaša 4 K na leto.

Moja miljena Ma-a.

(Alegorična farza.) Piše Sadinomis.

(Dalje.)

Ko sem ji dal v pregled novo sestavljeni red, se mi je ljubko nasmejala; zinila je široko in ga spravila v svoj predal. „Pa da mi boš držal ta red, če ne, gorje ti!“ tako ljubeznivo mi je pripovedala duhomorno delo. Ponižno, brez vidnega upora sem ji pogl-dal v obraz in zdelo se mi je, da sem se ji prodal v sužnost. Trpke sem imel na jeziku, pa molčal sem. —

Vestno sem čul zapisnike svojih malih in natančno sem izpolnjeval razdeljeni delovni načrt. Da bi je ne razdražil, sem dodal rajši kaj več kakor manj v svojo urno in dnevno razdelitev. Zdelo se mi je prav, da bi bilo dobro tudi ure razdeliti pa sem storil tudi to. Če sem slučajno naletel na kak objekt, ki bi mi služil pri mojem delu to in to uro, pa sem ga vzel, prilepil v za isnik in ga tako izpopolnil. Ko bi ga videli! Čudne objekte imam v tem zapisniku, nekaj in natura, nekaj slikanega, nekaj podobice, izrezanih iz raznih knjig in časopisov. Dogodilo se je celo, ko me je moj mali vprašal, kakšna je bolha, da sem takoj eno poiskal ter jo pokazal paglaveu. V spomin moje natančnosti je ta tudi v dnevnem zapisniku. Ko sem to pripomnil svoji ljubi Ma-i, me je jako pohvalila, rekoč: „Res, priznam ti vestnost in pohvalo, a plača za zasluge ti ne odide“.

Čas beži, staram se jaz in moja ljuba Ma-a. Oj, koliko grenkih dni šteje to moje življenje! Mladost uživam v otrocih. Moj Bog, koliko si jih dal! Vsako leto enega ali dva, celo kopo jih imam. Moja stara pa jih sprejema v svoje okrilje kakor kolkja piščeta. In jaz?! Da bi ne bilo tega reda in natančnosti! Jaz sem bedna sirota, siromak sam svojega reda. Pišem in pišem, samo da bi ustregel nji.

Njej ustredi, to je umetnost. Vem, da je mnogo žensk, ki jim ni mogoče ustreči, vendar, no, za hip se jih pomiri, moje Ma-a nikoli. Ko se mi je rodil Janez, sva se pričkala cel teden, kako ga naj zapišem. Jaz sem trdil, da je prav Janez, ona Ivan. Ko ji odobrim Ivana, hoče ona Janka. Pri Vinku se nisva mogla zediniti, ali naj bo Vinko ali Vincenc ali Vincencij i. t. d. Pri vsaki besedi je ravs in kavs. Moj Bog, medel od dela in divje gonje za redom in natančnostjo komaj čutim, da imam še glavo. Nikoli ničesar prav ne storim; če zapišem tako, hoče ona drugače; če hočem po njenem, se ji dozdeva, da ni prav, pa hajdi k učenjakom! Povprašuj tu, povprašuj tam, ali je prav Josip! Ali Jožef ali Jože. In ta pota, ta skrb samo zaradi reda in natančnosti! Prijela me je jeza, da sem kled, da celo sitnost sem ji očital. A ona: „Red in natančnost si obljudil; če ne slušaš, povem to gospodarju ali pa celo dedu!“ Ojoj, pogum mi je upadel, milo sem jo pogledal, ugnan sem bil. Obojih se bojim zaradi reda in natančnosti, da, bojim kakor živega ognja. Ponoči se mi sanja o redu in natančnosti in ne baš v prijetnih prikaznih. Časih sanjam, da plezam po divjih skalah, časih, da sem v globokem vodnjaku ter plezam, opiraje se z vsemi štirimi in s hrbtom ob